

«ΕΔΩΣΕ ΨΩΜΙ ΚΑΙ ΘΕΛΕΙ ΚΡΕΑΣ»

Qέξοχικὸς δρόμος δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἔχει πεῦκα, λές διὰ νὰ δίδουν ἀναψυχὴν εἰς τὸν κουρασμένον διαβάτην, καὶ εἰς τὸ βάθος φαίνεται ἡ θάλασσα διὰ νὰ τοῦ δίδῃ τὴν ἐλπίδα. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου αὐτοῦ ὑπάρχει θαυμάσιον πηγάδι καὶ κοντὰ εἰς τὸ πηγάδι μία ξύλινη παράγκα.

Ἡ παράγκα εἶναι διηρημένη εἰς δύο· τὸ ἓνα μέρος χρησιμεύει διὰ καφενεῖον καὶ κρασοπωλεῖον καὶ τὸ ἄλλο διὰ κατοικίαν τοῦ καταστηματάρχου.

Ἡ οἰκογένειά του ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν σύζυγόν του καὶ τέσσερα παιδιὰ· 8, 7, 5 καὶ 3 ἐτῶν. Τὸ μικρότερον εἶναι ὁ ἀρσενικὸς τοῦ σπιτιοῦ.

*
* *

Κτυπῶ ἓνα ξύλινο καὶ τρικλὸ τραπεζάκι καὶ ἔρχεται μιὰ γυναῖκα ἕως τριάντα ἐτῶν, τὴν ὁποίαν τὰ βάσανα δεικνύουν σαραντάρη.

—Ἐνα ποτήρι νερὸ καὶ μιὰ μαστίχα.

—Μετὰ χαρᾶς σου, κύριε.

—Τοῦ λόγου σου εἶσαι ὁ μαγαζάτορας;

—Ὁ μαγαζάτορας! —μου ἀπαντᾷ χαμογελῶσα—εἶναι ὁ ἄντρας μου, αὐτὴ τὴ στιγμὴ ὅμως λείπει στὴ χώρα.

—Γιὰ νὰ φέρῃ πρᾶμμα βέβαια. Ἐξακολουθῶ ἀδιακρίτως ἐγώ, διὰ νὰ παρατείνω τὴν συνδιάλεξιν, ὥς μὴ ἔχων τί καλλίτερον νὰ κάμω.

—Ὅχι τόσο γι' αὐτὸ, κύριέ μου, —λέγει στενάζουσα—ἔχει μιὰ σκουτοῦρα μὲ ἓναν ἀθεόφοβο ποῦ τοῦχει μιὰ ἀπόφασιν καὶ πάει νὰ συμβιβαστῇ.

Τὴν ἴδια στιγμή μιὰ ἄμαξα παλαιᾶς κατασκευῆς σταματᾷ εἰς τὸ μαγαζί, καὶ κατεβαίνουν τρεῖς ἐλεεινοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐνδυμασίας ἄνθρωποι.

Κάθονται καὶ φωνάζουν μιὰ ὁκτὰ στὰ τέσσερα (κατὰ κανόνα περιλαμβάνεται καὶ ὁ ἄμαξᾶς).

Ἡ γυναῖκα ἐκτελεῖ τὴν παραγγελίαν των ἀλλὰ εἶναι προφανῶς ταραγμένη.

—Τί κάνεις, κυρὰ Κώσταινα; λέγει ὁ ἀπεχθέστερος.

—Καλά, ἡ εὐγενεία σου; ἀπαντᾷ ἐκείνη ξηρῶς.

—Ἀφοῦ μὲ βλέπεις καὶ πίνω, σὰν καλούτσικα θὰ εἶμαι.

—Κᾶτι ἐδῶ; Τὸν ἐρωτᾷ δειλῶς, παρατηροῦσα τοὺς ἄλλους ἀνησύχως.

—Πᾶμε στὸ χωριὸ γιὰ μιὰ ἐκτέλεσι.

Τὸ ὑποκείμενον τοῦτο ἦτο δικαστικὸς κλητὴρ καὶ οἱ ἄλλοι δύο—μάρτυρες.

—Ἀλλοίμονο! Ἐστέναξε βαθειὰ ἡ κυρὰ Κώσταινα, πάει μαυρισμένος νὰ κάθεται: τόρα ἀξέννοιαστος χωρὶς νὰ ξέρῃ τί τὸν περιμένει!; . . .

—Πῶς τὰ ξεμπερδέψατε μὲ τὸν Ἀγγελεῖ τὸ φούρνερη; Τὴν ἐρωτᾷ ὁ κλητὴρ.

—Μοῦ φαίνεται πῶς συμβιβάστηκαν καὶ σήμερα γι' αὐτὸ πῆγε μέσα.

—Ἔτσι ἄκουσα κ' ἐγώ. Ἀπαντᾷ ξηρῶς, πονηρῶς καὶ ἀνταλλάσσει πολυσήμαντα βλέμματα μετὰ τῶν συντρόφων του.

Ὁ ἄμαξᾶς στενοχωρηθεὶς γυρίζει τῆς πλάτες καὶ ἀποσύρεται πλησιάζων εἰς τὰ ἄλογά του.

—Καλλίτερα, προσθέτει ὁ ἓνας μάρτυς. Δὲν εἶναι σωστὸ ν' ἀφίνει κάθε τόσο τὸ μαγαζί του μονάχῳ καὶ νὰ τρέχῃ στὴν Ἀθήνα σὰν νὰ εἶναι ἐμπορομεσίτης.

—Κι' ἀλήθεια; λέγει ὁ ἄλλος. Σήμερα μιὰ παρέα μοῦ ἔλεγε πῶς ἴσως ν' ἄρθῃ κατὰ δῶν σὰν δὲν εἶν' ὁ ἴδιος, θὰ φύγῃ.

—Μὰ δὲν πιστεύω καὶ ν' ἄργήσῃ, λέγει μὲ ἀθωότητα ἡ γυναῖκα καὶ παρατηροῦσα μακράν: Στάσου νὰ ἰδῇς. . . σὰ ν' ἄρχεται κι' ὅλας.

*
* *

Δὲν περνοῦν πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ φθάνει ὁ φτωχὸς

ὁ κύρ Κώστας, φορτωμένος μ' ἓνα μεγάλο ζερμπίλι στὸν ὦμο, κάθιδρως καὶ κατασκοπισμένος. Ἀκουμπᾷ χάμω τὸ ζερμπίλι, δὲν προφθάνει ὅμως νὰ χαιρετήσῃ ὅταν ἐξαφνα ὁρμοῦν καὶ οἱ τρεῖς κατεπάνω του σὰν λύκοι, φωνάζοντος τοῦ κλητῆρος ἐν ὁ νόματι τοῦ νόμου, τὸν ἀρπάζουν, τὸν σηκώνουν καὶ τὸν ρίπτουν σὰν σακκὶ μὲ πίτουρα ἐντὸς τῆς ἀμάξης εἰσερχόμενοι καὶ αὐτοί.

Ὁ ἀμαξῆς κτυπᾷ δυνατὰ τὰ ἄλογα ἀλλ' ἡ γυναῖκα ρίχνεται ἀπάνω τους καὶ τραβᾷ τοῦ ἐνὸς τοὺς χαλινούς.

— Βάρα, βάρα! ὠρύονται οἱ ἐκτελεσταὶ τοῦ νόμου.

— Παραμέρισε, φωνάζει στὴ γυναῖκα ὁ ἀμαξῆς ἀπειλητικῶς.

— Ὅχι! σὰν ἐπήρατε 'κεῖνον ἃς μὲ κόψῃ καὶ μένα ἡ ἀμαξα νὰ μείνουν τὰ παιδιὰ μου στὸ δρόμο, ἀφοῦ ἔτσι τὸ θέλει ὁ κύρ Ἀργύρης καὶ τὸν βοηθάει καὶ ὁ νόμος! . . .

— Σταθῆτε, πῶς κάνετε ἔτσι, φωνάζω κ' ἐγώ. Καὶ πλησιάζω εἰς τὸν ἀμαξῆ: σὺ πάλι τόση προθυμία νὰ βοηθήσῃς γιὰ τὴ δυστυχία τοῦ ἄλλου! . . .

— Τί διάβολο τῷθελα τέτοιο ἀγῶν!! . . λέγει ἐν ἀπει-
πισίᾳ ὁ ἀμαξῆς, χαλαρώνων τὰ ἡνία καὶ ρίπτων χάμω τὸ καμτσίκι του.

Συγχρόνως τὰ τέσσερα παιδάκια τοῦ κύρ Κώστα ἐκατέρω-
θεν τῆς ἀμάξης κλαίουι ὅλα μαζὶ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμόνων των καὶ ἐκστομίζουν λέξεις φοβεράς ἐν τῇ ἀφελείᾳ των! . . .

— Ἐμποδίζετε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου, φωνάζει ἀπειλη-
τικῶς πρὸς ὅλους ἡμᾶς ὁ κλητῆρ! . . .

— Ἀχ! παμπόνηρε, ἐφώναζε ἡ κυρὰ Κώσταινα, καὶ κα-
χορρίζεκε ἄνθρωπε! . . . τὸ μισοκακόμοιρο μοῦκανε! . . . «Πᾶω
σ' ἓνα χωριὸ γιὰ μιὰ ἐκτέλεσι! . . .»

— Σωπάτε, παιδιὰ μου! φωνάζει ὁ ἀτυχῆς κύρ Κώστας.
Δὲν θὰ μοῦ κάνουν τίποτε, τὸ βράδυ θὰ γυρίσω.

— Νά, λέγει καὶ ἐξάγει μικρὸν χαρτοτύλιγμα καὶ μοιρά-
ζει ἀπὸ τρία κουφέτα στὸ κάθε παιδί του.

Τὰ παιδιὰ γεμίζουν μὲ προθυμία τὴ δεξιὰ φουχτίτσα τους,
ἐκτὸς τοῦ μικροῦ — τοῦ ἀρσενικοῦ — τὸ ὅποσον γεμίζει τὴν
ἀριστερὰν διότι μὲ τὴν δεξιὰν κρατοῦσε μίαν πέτραν.

Ὁ σπόρος τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ἀσεβείας πρὸς τὸν νό-

μον βεβαίως, χάρις εἰς τὸν θαυμάσιον νόμον, ἀπὸ αὐτὴν τὴν στιγμήν εἰσῆλθεν εἰς τὴν ψυχὴν του διὰ νὰ ριζοβολήσῃ καὶ ἀναδείξῃ τὸν φυγόδικον τοῦ μέλλοντος.

Εἰς τὸ μεταξὺ προσῆλθον καὶ πολλοὶ κτίσται καὶ ἐργάται οἰκοδομῆς τινος ἐγειρομένης ἐκεῖ πλησίον καὶ περιεκύκλωσαν τὴν ἄμαξαν.

Τελευταῖος πάντων προσέρχεται βραδέως καὶ ὑπερηφάνως ὁ λατόμος ἔχων εἰς τὸν ὦμον του τεράστιον σιδηροῦν λαστόν.

Οἱ ἐργάται τὴν παρατηροῦν πάντες.

— Τί τρέχει ἐδῶ ρε σεῖς! . . . λέγει μετὰ φωνῆς φοβεραῆς.

Καὶ ἅμα τοῦ ἐξήγησαν τὰ συμβάντα :

— Γιὰ σᾶς, ρε σταυρωτῆδες δουλεύουμε νύχτα-μέρα καὶ χύνουμε ποτάμι τὸν ἰδρώτα! . . . Ἀφῆστε τὸν ἄνθρωπο νὰ μὴ σᾶς ἀλλάξω τὸ Θεό! ..

— Τί ἀνακατεύεσαι σύ, τοῦ λέγει μετὰ θράσους ὁ κλητὴρ καταβαίνων τῆς ἀμάξης· θὰ σὲ διορθώσω, ἔννοια σου.

Ὁ κύρ Κώστας διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν τόσῃ ἀνδρείαν τοῦ φίλου του κατέρχεται καὶ αὐτὸς μὴ δεικνυόντων μεγάλην προθυμίαν τῶν μαρτύρων νὰ τὸν κρατήσουν.

— Τὸν ἀφήσατε ;... ὠρύεται ὁ κλητὴρ.

— Ἐννοια σου καὶ δὲ φεύγω, ἀπαντᾷ ἡσυχαστικῶς ὁ κύρ Κώστας καὶ στέκεται εἰς τὴν θέσιν του. Ἄν ἤθελα θάμουναι καὶ φευγάτος, κρίνει καλὸν νὰ προσθέσῃ χάριν τῆς φιλοτιμίας του.

— Δὲν τάκούω αὐτά. Συνδρομὴ ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου ! φωνάζει ὁ κλητὴρ.

Οὐδεὶς κινεῖται. Ὑπεράνω τοῦ ἀγρίου νόμου ὑπάρχει ἡ ἐπανάστασις τῆς συνειδήσεως καὶ πνίγει τὴν φωνὴν τοῦ καθήκοντος ἢ φωνὴ τῆς φύσεως.

— Μπορῶ νὰ σοῦ πῶ δυὸ λογάκια κρυφά, λέγει ὁ λατόμος πρὸς τὸν κλητὴρα στρίβων τὸ μουστάκι του.

— Δὲν ἔχω κουδέντες μαζί σου.

Τοῦ ἀπαντᾷ κάπως περιφρονητικῶς ὁ κλητὴρ, ἐνῶ πλησιάζει πρὸς τὸν ἀμαξᾶν προσποιούμενος ὅτι ἀπασχολεῖται μετὰ τοὺς ἵππους του.

Καὶ ὁ λατόμος στρεφόμενος πρὸς τὴν ὁμήγυριν :

«Μοῦ φαίνεται πῶς ἀνοίγω σήμερις κανένα παράξενο φουρνέλο !...»

Ἡ στιγμή εἶναι κρίσιμος.

— Σταθῆτε, λέγω παρεμβαίνων, μὴν τὰ βάζετε μὲ τὸν κλητῆρα. Τί φταίει αὐτός ;

— Πῶς τί φταίει καὶ τοῦ λόγου σου μὲ τὸ ἡμίψηλο ποῦ μᾶς πετάχτηκες !..... Μοῦ ἀπαντᾷ ζαρώνων τὴν μύτην του.

Ἄς ἀλλάξῃ τέχνη. Δουλειὰ εἶν' αὕτη νὰ παίρνουν τὸν κόσμον στὸ λαιμό τους καὶ νὰ σκορποῦν φαμίλιας. Ἄν τὸ κάνανε ὅλοι αὐτό, τότες θὰ ἔβλεπε πιά τὸ κουδέρνο πῶς δὲν πάει μπροστὰ αὕτῃ ἢ ἀτιμία.

Πρὸ τῆς τοιούτου εἵδους λογικῆς ἔκρινα φρόνιμον νὰ σιωπήσω.

Καὶ ἐξηκολούθησε :

— Μπαρμπαριά εἶν' ἐδῶ ἢ Τούνεζι νὰ πουλοῦμε σκλάβους ; ἄνθρωποι εἴμαστε ἢ κριάρια ; Νὰ μᾶς τὸ ποῦν, νὰ το γνωρίζουμε.

— «Ἀἱ !...» ἀκούετὰ αἰφνιδίως ὀπίσω μας μιὰ δυνατὴ καὶ βραχνὴ φωνή.

«Ἀπὸ τώρα παρατήσατε τὴ δουλειά. Τὸ χολατσὸ στὸν ὕπνο σας τὸ εἶδατε ;»

Πάντες παραμερίζουν μετὰ σεβασμοῦ.

Ἦτο ὁ ἐργολάβος τῆς οἰκοδομῆς, ἄνδρας πενηντάρης κοντόχονδρος, καταπόρφυρος καὶ παραλῆς.

Ἄρχισαν νὰ τοῦ λέγουν τί τρέχει καὶ μαζί μ' αὐτοὺς καὶ ἡ κυρά Κώσταινα.

— Σωπάτε ὅλοι ! ἀφῆστε τὴ γυναῖκα νὰ τὰ πῇ πιὸ καλὴ λίτερά.

*
**

«Ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια, κύρ Στάμο μου, καθώμαστε κατὰ τὸ Ριζόκαστρο. Στὴ γειτονιά μας εἴχαμε ἓνα φούρναρη ποῦ ἐφουνίζαμε ψωμί. Ἐνα μῆνα μᾶς ἔτυχαν ὀρρώστιαις καὶ τοῦ μείναμε δέκα δραχμαῖς. Ἐκεῖνος μᾶς ἐφοβέριζε πῶς θὰ μᾶς κόψῃ τὴν πίστωση ἂν δὲν τοῦ κἄνῃ χαρτί ὁ Κώστας γιὰ τὰς δέκα δραχμὰς μαζί καὶ τῆς 30 ποῦ θὰ πάρουμε τὸν μῆνα ποῦ

θάρχότανε. Τὸ παραδεχτήκαμε καὶ ὑπόγραψε χαρτὶ γιὰ δραχμὰς 50, ἢ ἄλλαις δέκα ἦτανε βλέπεις τόκος !...

— Γιὰ ἓνα μῆνα ;....

— Βρὲ τὸν ἀθεόφοβο, βρυχᾶται ὁ λατόμος.

«Τοῦ δίναμε τῆς 30 κάθε μῆνα γιὰ ψωμί, μὰ τὸ χαρτὶ ἔμνευε χαρτί. Σὰν φύγαμε ἀπὸ τῆ γειτονιᾶ μᾶς ἔκανε ἀγωγὴ γιὰ πενήντα καὶ μὲ τόκους καὶ ἔξοδα μᾶς γυρεύει 200».

— Ἐνῶ πράγματι τοῦ χρωστᾶω μόνο δέκα, συμπληροῖ ὁ κύρ Κώστας.

«Καὶ ἔτσι ποῦ λές, ἐξακολουθεῖ ἡ κυρὰ Κώσταινα, ἀφέντη μου, ἦρθαν σήμερα νὰ κάμουν ἐκτέλεσι.

— Τοῦδωτα σήμερα τῆς 50 καὶ δὲν παραδέχεται. Προσθέτει ὁ κύρ Κώστας, θέλει σώνει καὶ καλὰ νὰ μὲ βάλῃ μέσα γιὰ νὰ πάρῃ ὅλο τὸ ποσό.

— Ἐδωσε ψωμί καὶ θέλει νὰ πάρῃ κρέας ! .. Ὡρύεται ὁ λατόμος.

— Ἀ! ἔτσι εἶναι, λέγει ὁ ἐργολάβος. Δῶσε, Κώστα, ἀπὸ δυὸ δραχμαῖς στοὺς μάρτυρας νὰ πᾶνε δουλειά τους. Μεῖνε ἐσὺ στὸ μαγαζί σου καὶ πᾶμε τώρα ἐμεῖς στὸ Πρόεδρο νὰ μᾶς κανονίσῃ τὴν πληρωμὴν, λέγει πρὸς τὸν κλητῆρα καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἄμαξαν, εἰσερχομένου κατόπιν καὶ τοῦ κλητῆρος.

Χωρὶς δὲ νὰ ἀνταλλαγῇ ἄλλη λέξις, οἱ μάρτυρες ἐννόησαν ὅτι θὰ ἐπιστρέψουν εἰς Ἀθήνας ἀποστολικώτατα καὶ ὁ ἄμαξᾶς ἐμάστισε τοὺς ἵππους.

«Ζήτηω ὁ ἀφέντης !» φωνάζει ὁ Κώστας καὶ μετὰ τῆς φωνῆς του ἔπονται αἱ φωναὶ τῶν ἐργατῶν, τῆς γυναικὸς του καὶ τῶν παιδιῶν του.

Πάντες εἰσέρχονται εἰς τὸ μαγαζὶ κερνῶντας τὸν κύρ Κώστα, μόνον ὁ λατόμος μένει εἰς τὴν μέσην τοῦ δρόμου ἀκίνητος παρατηρῶν τὴν φεύγουσαν ἄμαξαν ἀτενῶς, ἅμα δὲ ἀπεμακρύνθη ὀλίγον :

— Βάρδα φουρνέλο ! .. φωνάζει στεντορείως καὶ πετῶν δυνατὰ κατὰ γῆς τὸν λοστὸν εἰσέρχεται καὶ αὐτὸς εἰς τὸ μαγαζὶ ξεκαρδισμένος ἀπ' τὰ γέλοια.